

Ο επίλογος του «μακεδονικού» ζητήματος

* Του **Αθανασίου Αγγελοπούλου**, Καθηγητού Πανεπιστημίου, Διευθύνοντος Συμβούλου του Ιδρύματος Εθνικού και Θρησκευτικού Πολιτισμού (Ι.Ε.Θ.Π.)

-Υπό τον προβολέα κειμένου Συμφωνίας Πρεσπών (θετικά, αμφίσημα, στρατηγική εταιρική σχέση)

A. Θετικά συμφωνίας:

1. Εισαγωγικά. Τα βασικά είναι: α. Ονομασία κράτους. β. Ονομασία κράτους erga omnes, δηλαδή έναντι πάντων. γ. Σύνορα. δ. Αλυτρωτισμοί / αναθεωρητισμοί / σχολική αγωγή. ε. Αρχαία ελληνική μακεδονική ιστορία – κληρονομιά, διαχρονικά. στ.

Συνταγματικές τροποποιήσεις.

2. Ανάλυση: α. Ονομασία κράτους: Δύο ονομασίες απέμειναν, κοντά στις «κόκκινες γραμμές» της 25ετίας. «Δημοκρατία Βόρειας Μακεδονίας» (σλαβικά «Republika Severna Makedonija») και «Δημοκρατία Νέας Μακεδονίας» (σλαβικά Republika Nova Makedonija) ή «Novomakedonija»). Προκρίθηκε, τελικά, η πρώτη, σαφούς γεωγραφικού προσδιορισμού, αντί της δεύτερης, χρονικού – τροπικού προσδιορισμού, συγκεκριμένης όμως γεωγραφίας, αυτή της «Βόρειας “Μεΐζονος” Μακεδονίας». Δηλαδή από Βελεσσά (βόρεια) ως Γευγελή – Δοϊράνη (νότια) και από Αχρίδα – Μοναστήρι – Κρούσοβο (δυτικά) ως Στρόμνιτσα (ανατολικά).

Το διαμέρισμα είναι το μεγαλύτερο, σχεδόν, αλλά και ιστορικότερο του νέου κράτους. Αυτό σε σχέση με τη βορειότερη αρχαία Δαρδανία, μετέπειτα Σερβική ή Βαρδαριώτικη «Μακεδονία» (πρωτεύουσα τα Σκόπια) και τη Δυτική Ιλλυρίδα Δίβρας – Τετόβου, του συμπαγούς τώρα αλβανικού πληθυσμού. Εδώ εγκαταστάθηκε από τον 6-7 αι. μ.Χ. σταδιακά το σλαβομακεδονικό φύλο συμπαγές. Βορειότερα το ίδιο

συνέβη με τα σλαβικά φύλα Σέρβων, Βουλγάρων, Κροατών και Σλοβένων. Εξ ου η του 20ού αιώνα Νοτιοσλαβία (σλαβικά Γιουγκοσλαβία Τίτο, αλήστου πλέον μνήμης).

Η ονομασία κατοχυρώνεται στη συμφωνία (αρθρ. 1. 3α, 1. 3β, 1. 3ζ). Διακρίνεται, σαφώς, γεωγραφικά από την ελληνική Μακεδονία Φιλίππου – Μ. Αλεξάνδρου, διαχρονικά ως σήμερα, με όλα τα χαρακτηριστικά της. Κατά τη συμφωνία (αρθρ. 1. 7), ο όρος «Μακεδονία» ταυτίζεται πλέον με την Ελλάδα, κατ' αντιδιαστολή προς τη «Βόρεια Μακεδονία». Κατά το άρθρο αυτό (1.7), «οι όροι ‘Μακεδονία’, ‘Δημοκρατία της Μακεδονίας’... θα σταματήσουν να χρησιμοποιούνται για να αναφέρονται στο ΔΜ σε οποιοδήποτε επίσημο πλαίσιο», δηλαδή την επισήμανση νέου κράτους.

B. Erga omnes (έναντι πάντων) ονομασία.

Η συμφωνία σαφώς υπαγορεύει ότι η ονομασία του κράτους «θα χρησιμοποιείται erga omnes» (1. 3α), «σε όλους τους σχετικούς διεθνείς πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς, θεσμούς και fora, περιλαμβανομένων όλων των συναντήσεων και αλληλογραφίας, και σε όλες τις διμερείς σχέσεις τους με όλα τα κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών» (αρθρ. 1. 5). Το Δ.Μ. «θα ζητήσει από όλους αυτούς στο εξής να υιοθετήσουν και να χρησιμοποιούν το όνομα και τις ορολογίες στο άρθρο 1 (3) της συμφωνίας» (Αρθρ. 1, 6α-β), «για όλες τις χρήσεις και για όλους τους σκοπούς erga omnes, ήτοι εσωτερικά, σε όλες τις διμερείς σχέσεις τους και σε όλους τους περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς και θεσμούς» (άρθρο 1. 8) και «οι αρμόδιες Αρχές της χώρας στο εξής εσωτερικά να χρησιμοποιούν το όνομα και τις ορολογίες του Άρθρου 1 (3) σε όλα τα νέα επίσημα έγγραφα, αλληλογραφία και συναφές υλικό» (αρθρ. 1. 9). Τα ίδια θα ισχύσουν «για το κράτος, τα επίσημα όργανά του και τις άλλες δημόσιες οντότητες κ.λπ.» (άρθρο 1. 3ζ).

Γ. Σύνορα.

Η συμφωνία επιτάσσει «το απαραβίαστο των συνόρων», «ένα διαρκές διεθνές σύνορο» (στο Προίμιο), «το υφιστάμενο κοινό τους σύνορο ως ισχυρό και απαραβίαστο διεθνές σύνορο» και κατά «της απειλής ή χρήσης βίας», «κατά του υφισταμένου κοινού συνόρου τους», «από οιονδήποτε τρίτο μέρος» (άρθρο 3. 1-4 και 4.1). Η συμφωνία ακυρώνει, πρόρριζα, σχέδια διαχρονικά, μεγάλων και μικρών δυνάμεων, όπως, π.χ., εκείνα της «Μεγάλης Βουλγαρίας» (1870 – 1913) και της Διεθνούς Βαλκανικής Κομμουνιστικής Στάλιν – Τίτο – Δημητρόφ 1943, κ.ά., για την ελληνική Μακεδονία. Το «διεθνές σύνορο», επομένως, της Συνθήκης του Βουκουρεστίου (Ιούλιο 1913) είναι αυτό «απαρβίαστο», «ισχυρό», «το υφιστάμενο κοινό σύνορο» (άρθρο 4. 1 και 3) μεταξύ ελληνικής Μακεδονίας και «Βόρειας Μακεδονίας».

Δ. Αλυτρωτισμοί / αναθεωρητισμοί / σχολική αγωγή.

Η συμφωνία επιτάσσει:

1) Αποχή «από κάθε είδος αλυτρωτισμό και αναθεωρητισμό», «μη παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις και στη δικαιοδοσία του άλλου» (στο Προοίμιο).

2) Αποφυγή «οιονδήποτε αλυτρωτικών δηλώσεων» και «οιονδήποτε παρομοίων δηλώσεων» (άρθρο 4.2).

3) Απαγόρευση «εχθρικών δραστηριοτήτων, ενεργειών ή προπαγάνδας κρατικών υπηρεσιών ή ελεγχόμενων από το κράτος» και «πρόληψη δραστηριοτήτων, που πιθανόν να υποδαυλίζουν τον σεβασμό, την εχθρότητα, τον αλυτρωτισμό και τον αναθεωρητισμό εναντίον του άλλου μέρους» (άρθρο 6.1).

4) Αποθάρρυνση «ενεργειών προπαγανδιστικών και από ιδιωτικούς φορείς, που πιθανόν υποδαυλίζουν... τον αλυτρωτισμό και τον αναθεωρητισμό ενάντια στο άλλο μέρος» (άρθρο 6.3).

5) Συνεπώς, «κανένα σχολικό εγχειρίδιο ή βοηθητικό σχολικό υλικό σε χρήση τη χρονιά μετά την υπογραφή της παρούσας δεν θα περιέχει αλυτρωτικές / αναθεωρητικές αναφορές» (άρθρο 8.5) Τα ίδια θα ισχύσουν και για «τις νέες εκδόσεις σχολικών εγχειριδίων και βοηθητικού σχολικού υλικού» (άρθρο 8.5), των «χαρτών, ιστορικών ατλάντων, οδηγών διδασκαλίας» (ο.π.). Τέλος, «κοινή διεπιστημονική επιτροπή εμπειρογνομόνων θα επιληφθεί της αναθεώρησης αυτής» (ο.π.) και σύμφωνα με «τις αρχές και τους σκοπούς της UNESCO και του Συμβουλίου της Ευρώπης» (ο.π.).

Ε. Αρχαία ελληνική μακεδονική κληρονομιά.

Μετά τα υπό 2α-δ, ανωτέρω:

1) Καταγράφεται η πεποίθηση του ΔΜ, ως σλαβικού φύλου (60% Σλάβοι, 30% Αλβανοί και 10% Βλάχοι, Ρομά, Σέρβοι, Βούλγαροι, Τούρκοι, Έλληνες, κ.λπ., περίπου), ότι είναι δεδομένος και σεβαστός «ο ελληνικός πολιτισμός, η ιστορία, η κουλτούρα και η κληρονομιά της περιοχής (δηλαδή της ελληνικής Μακεδονίας) από την αρχαιότητα έως σήμερα» (άρθρο 7.2) και «διακριτώς διαφορετικά από τα χαρακτηριστικά του ΔΜ» που «δεν έχουν σχέση με τον αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό», «της περιοχής και του πληθυσμού της βόρειας περιοχής του Π.Μ.» (άρθρο 7.3, σε συνάρτηση με άρθρο 7.2). Αποφασίζεται ορθή λύση του προβλήματος της Κομμουνιστικής Διεθνούς – Τίτο – Γκρούεφσκι, υπό το άχθος αλυτρωτικού – αναθεωρητικού παρελθόντος, σχεδόν 150 χρόνων.

2) Λόγω των νέων πεποιθήσεων, το ΔΜ «θα επανεξετάσει το καθεστώς των μνημείων κ.λπ.», «θα γίνουν οι κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες» (άρθρο 8.2) και για τα εθνικά σύμβολα και σημαίες του ΔΜ και θα «προβεί στην αφαίρεσή τους» (άρθρο 8.

3) και για τη «χρήση των επίσημων γεωγραφικών ονομάτων και τοπωνυμίων στην επικράτειά του» (άρθρο 8.4). Συναφώς, οι όροι «Μακεδονία», «Μακεδόνας» αναφέρονται εδώ όχι για χρήση, αλλά για διευκρίνιση και διάκριση «της εκατέρωθεν αντίληψης τους», «σε διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο και πολιτισμικής κληρονομιάς» (Άρθρ. 7.1). Διότι οι όροι «Μακεδονία», «Δημοκρατία Μακεδονίας», κ.λπ. απαγορεύεται στο εξής να χρησιμοποιούνται από τους πολίτες της «Δημοκρατίας Βόρειας Μακεδονίας» (Άρθρ. 1.7).

Στ. Συνταγματικές τροποποιήσεις. Η συμφωνία υπαγορεύει, για να ισχύσουν οριστικά τα υπό 2α-ε:

1) «Την τροποποίηση του Συντάγματος» (άρθρο 1.3α), «την έναρξη της διαδικασίας των συνταγματικών τροποποιήσεων, όπως προβλέπεται στην παρούσα συμφωνία» (άρθρο 1.4δ), «την ταχεία τροποποίησή του» (άρθρο 7.11), αυτή «θα γίνει en bloc με μια τροποποίηση» για να «αλλάξουν αντιστοίχως όλα τα άρθρα Συντάγματος» (άρθρο 1.12) και «το ΔΜ θα ολοκληρώσει in toto τις συνταγματικές τροποποιήσεις έως το τέλος 2018» (άρθρο 1.4ε).

2) Ειδικότερα, «το όνομα και οι ορολογίες του άρθρου 1 της συμφωνίας θα ενσωματωθούν στο Σύνταγμα», «το ΔΜ θα προβεί στις κατάλληλες τροποποιήσεις του Προοιμίου, του άρθρου 3 και του άρθρου 49» (άρθρο 1.12) και «σε περίπτωση σφαλμάτων, λαθών κ.λπ. στην ορθή αναφορά του ονόματος και των ορολογιών στο άρθρο 1.3, θα γίνει άμεση διόρθωση και αποφυγή παρομοίων σφαλμάτων στο μέλλον» (άρθρο 1.13).

3) Αφού συντελεσθούν αυτά («ολοκλήρωση τροποποιήσεων» και «όλων των νομικών διαδικασιών») το «ΠΜ θα κυρώσει χωρίς καθυστέρηση την παρούσα συμφωνία» (άρθρο 1.4ζ). Ικανοποιείται ουσιώδες ελληνικό προαπαιτούμενο, στην εθνική γραμμή.

Του Αθανασίου Αγγελοπούλου, Καθηγ. Πανεπιστημίου, Διευθύνοντος Συμβούλου Ι.Ε.Θ.Π.

• Στο επόμενο άρθρο «Τα αμφίσημα – αντιφατικά υπονοούμενα της Συμφωνίας των Πρεσπών».

Ο επίλογος του «μακεδονικού» ζητήματος (2)

Στρατηγική συνεργασία και η σημασία της στα θετικά και αμφίσημα της συμφωνίας κατά τα τρία επίσημα κείμενα (ελληνιστί, σλαβομακεδονιστί και αγγλιστί).

1) Εισαγωγικά. Το «Μέρος 2» της συμφωνίας τιτλοφορείται «Ενίσχυση και εμπάθυνση της Συνεργασίας μεταξύ των Δύο Μερών» (άρθρα 9-20). Για τα θετικά και αμφίσημα της συμφωνίας στο «Μέρος 1» με τίτλο «Διευθέτηση της διαφοράς περί το όνομα, των εκκρεμών θεμάτων που σχετίζονται με αυτό και εμπέδωση σχέσεων καλής γειτονίας» (άρθρα 1-8) η έρευνά μας στα άρθρα της εφημερίδας «ΤΟ ΠΑΡΟΝ» στις 15/7 και 22/7. Εδώ ο λόγος για τη στρατηγική συνεργασία και τη σημασία της στα θετικά και αμφίσημα, έχοντας υπ' όψιν μας και τα τρία κείμενα της συμφωνίας, το ελληνικό, το σλαβομακεδονικό και το αγγλικό.

2) Ανάλυση: α. Ονομασίες -ορολογίες- στρατηγικής συνεργασίας.

1. Αυτές είναι: «Στρατηγική εταιρική σχέση μεταξύ των μερών» (στον τίτλο της συμφωνίας), «εταιρική σχέση συνεργασίας», «μια στρατηγική εταιρική σχέση» (στο προοίμιο), «Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας» (άρθρο 8.5), «η στρατηγική συνεργασία» (άρθρο 9.1), «συνεκτικό Σχέδιο Δράσης» (άρθρο 9.1-2), «αναβαθμίσεις», «χωρίς καθυστέρηση», γραφείων ή πρεσβείες και γενικά προξενεία στις δύο πρωτεύουσες και στις πόλεις Θεσσαλονίκη και Μπίτολα, αντιστοίχως (άρθρο 10.1-2), «Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ) των κυβερνήσεων, με επικεφαλής τους πρωθυπουργούς».
2. Επιπλέον, «επαφές μεταξύ των πολιτών (people to people)...» (άρθρο 12.4), «επαφές μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών, των θεσμών και των τοπικών αρχών και συνεργατικές δράσεις και ανταλλαγές των νέων και των φοιτητών» (άρθρο 12.5), «Κοινή Υπουργική Επιτροπή (ΚΥΕ) για καλύτερη δυνατή συνεργασία στους τομείς της οικονομικής εταιρικής σχέσης, περιλαμβανομένης της οργάνωσης μεικτών επιχειρηματικών fora» και της «ενθάρρυνσης της στενότερης δυνατής επικοινωνίας μεταξύ των εμπορικών επιμελητηρίων» (άρθρο 14.9), «ίδρυση σχετικού μηχανισμού για συνδρομή στην πρόληψη και διαχείριση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και στην ανακούφιση από τις συνέπειες των καταστροφών, ειδικότερα στην πυρόσβεση» (άρθρο 16.2).

β. «Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ) των κυβερνήσεων, με επικεφαλής τους πρωθυπουργούς» (άρθρο 12.2-3).

1. Το νέο αυτό θεσμικό όργανο θα επιλαμβάνεται θεμάτων αφ' υψηλού τελικά της «στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ των μερών» (στον τίτλο της συμφωνίας) και θα λειτουργεί δύο φορές τον χρόνο «ως το αρμόδιο όργανο για τη σωστή και αποτελεσματική εφαρμογή αυτής της συμφωνίας» και για «να αντιμετωπίζει όλα τα ζητήματα που τυχόν προκύψουν κατά την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας και του απορρέοντος εξ αυτής σχεδίου δράσης, με στόχο την επίλυσή τους» (άρθρο 12.2-3).
2. Είναι το πολύ θετικό αλλά και κρίσιμο τμήμα του «Μέρους 2» της συμφωνίας. Οι κυβερνήσεις όμως έρχονται και παρέρχονται. Για να υπάρχει συνέχεια και συνέπεια στην πορεία των εφαρμογών για αντιμετώπιση «όλων των ζητημάτων» και «με στόχο την επίλυσή τους» απαιτείται μόνιμη γραμματεία – διπλωματία στο ΥΠΕΞ για τον συνεχή συντονισμό του όλου έργου του νέου αυτού θεσμικού οργάνου, τουλάχιστον στην πρώτη πενταετία των αναγκαίων εφαρμογών της συμφωνίας.

3. Ασφαλώς το σχέδιο δράσης, με στόχο την επίλυση ζητημάτων, θα προβλέψει κάτι τέτοιο. Εδώ ο ρόλος των νέων πρεσβειών και νέων γενικών προξενείων στην Αθήνα και στα Σκόπια και στην Θεσσαλονίκη και στα Μπίτολα (σλαβική μετάφραση του ελληνικού όρου Μοναστήρι είναι η ονομασία Μπίτολα) θα είναι καταλυτικός, άσχετα από κυβερνητικές αλλαγές. Μακάρι δε όλος αυτός ο μόνιμος συντονισμός να είναι διακομματικής συνεννόησης, επειδή το ζήτημα είναι κατ' εξοχήν εθνικό ζήτημα, πέρα από κόμματα και κυβερνήσεις.
4. Σ' αυτό το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας των κυβερνήσεων με επικεφαλής τους πρωθυπουργούς θα διαπιστώνεται η πρόοδος στην εφαρμογή των θετικών και στη διαλεύκανση των αμφίσημων του κρίσιμου «Μέρους 1» της συμφωνίας. Αυτά θα συνεξετάζονται «για τη σωστή και αποτελεσματική εφαρμογή της συμφωνίας» και για την «αντιμετώπιση όλων των ζητημάτων που τυχόν θα προκύψουν κατά την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας». Φυσικά, το έργο αυτό θα συντελείται στη βάση των επισήμων κειμένων της συμφωνίας, ελληνικού – σλαβομακεδονικού – αγγλικού. 5) Εδώ ανακύπτει το ζήτημα των ορολογιών, που προκαλούν ανησυχίες, λόγω ευαισθησιών αλλά και αντικειμενικών ιστορικών και σημερινών δεδομένων. Π.χ., απαιτείται αντικειμενική αποσαφήνιση του όρου «ιθαγένεια» ως «υπηκοότητα». Το επίσημο ελληνικό και σλαβομακεδονικό κείμενο αναπέμπει επακριβώς στην «ιθαγένεια» ως «υπηκοότητα». Για το ελληνικό είπαμε τα σχετικά στο άρθρο μας στο «ΠΑΡΟΝ» στις 22/7. Ειδικότερα, το σλαβικό κείμενο χρησιμοποιεί τον ακριβή σωστό όρο «Drzavjansstro» (υπηκοότητα σε κράτος – πολιτεία). Έτσι είναι στα βουλγαρικά και στα σλαβομακεδονικά, «Drzavljansstro» στα σερβικά, κροατικά κ.λπ. Από την κοινή σλαβική ρίζα Drzava = κράτος – πολιτεία.

Στην περίπτωση μας αναπέμπει στη «Republika Severna Makedonija», σαφούς γραφικού προσδιορισμού. 6) Το αγγλικό επίσημο κείμενο της συμφωνίας, λανθασμένα -αν όχι σκόπιμα-, αναπέμπει στην εθνικότητα. Γράφει: «The Nationality» (άρθρο 3.B). Αν ο ερευνητής ρίξει μια ματιά, π.χ., στη «Μεγάλη Αμερικανική Εγκυκλοπαίδεια», πολύτιμο έργο κύρους σε ακριβή ελληνική καθαρεύουσα γλώσσα, στον τόμο 11, σελ. 474, θα διαπιστώσει την ταυτότητα των όρων «ιθαγένεια» προς το αγγλικό «citizenship» και όχι «national city». Επί λέξει: «Ιθαγένεια (citizenship). Η ιδιότης του προσώπου ως πολίτου πολιτείας τινός». Ποια κείμενα ανταλλάγησαν στις Πρέσπες; Στη διεθνή κοινότητα προσβάσιμο -εύλογα- και έγκυρο είναι και το αγγλικό κείμενο. Ως προς τη «μακεδονική» επίσημη γλώσσα του κράτους τα πράγματα είναι σαφή. Είναι σλαβική γλώσσα, κατά την επίσημη της συμφωνίας ερμηνεία. Οφείλει, επομένως, να δηλώνεται ως «σλαβομακεδονική» για άρση ανησυχιών.

γ. Επαφές: «People to people, της κοινωνίας των πολιτών», με «ανταλλαγές νέων και φοιτητών και τουριστικές ανταλλαγές»... στους τομείς του «εναλλακτικού τουρισμού» και μάλιστα «του πολιτιστικού, θρησκευτικού τουρισμού» (άρθρα 14.4, 5.8). 1. Η εμβάθυνση στις «τουριστικές ανταλλαγές» (άρθρα 14.9 και 16.2), πέραν των άλλων «της οικονομικής εταιρικής σχέσης» (αρθρ. 14.1-7,9), «εκπαίδευσης, επιστήμης, πολιτισμού, έρευνας» κ.λπ. (άρθρο 15.1-4), θα αμβλύνει υποκειμενικούς συναισθηματισμούς και γεωπολιτικές αγκυλώσεις 100ετίας. Το κράτος, πολυεθνικό και πολυμειονοτικό, με τα επίσημα, τα σημερινά, διεθνή σύνορά του, θα λειτουργεί ως το κεντρικό σημείο πάσης αναφοράς και συνεκτικότητας, πλησίον και εντός της

Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Περιθώρια αλυτρωτισμών θα είναι σχεδόν ανύπαρκτα (βλέπε θετικά συμφωνίας στο πρώτο άρθρο μας στην εφημερίδα «ΤΟ ΠΑΡΟΝ», 15/7).

2) Επιμένουμε στον πολιτιστικό, θρησκευτικό τουρισμό, λόγω ειδικότητας σε θέματα θρησκευτικής θεωρίας και πολιτικής. Εδώ υπάρχει πεδίο ευρύ. Με την αποκατάσταση της εκκλησιαστικής κοινότητας στην Ορθόδοξη Εκκλησία του κράτους θα ευοδωθεί ο θρησκευτικός τουρισμός. Η Εκκλησία της Ελλάδος είναι εξειδικευμένη θεσμικά στα θέματα (Θεσσαλονίκη – Άγιος Όρος – Βέροια – Καβάλα – Αμφίπολη – Πέλλα – Βεργίνα – Αχρίδα – Μοναστήρι (Μπίτολα) – Κρούσοβο, Βελέσα, Στρώμνιτσα, στα βήματα Μ. Αλεξάνδρου – Αποστόλου Παύλου – Κυρίλλου και Μεθοδίου, είναι ιεροί τόποι ιστορικού – θρησκευτικού τουρισμού). Το γεγονός θα καλύψει ουσιώδες κενό, ευάλωτο σήμερα στο νεοθωμανικό τόξο, φιδοειδές στη Χερσόνησο του Αίμου στη Νοτιανατολική Ευρώπη. Εδώ ο κόσμος της Ορθοδοξίας (70% των κατοίκων) είναι κυρίαρχα οργανωμένη πνευματική δύναμη.

Του Αθανασίου Αγγελοπούλου, Καθηγ. Πανεπιστημίου, Διευθύνοντος Συμβούλου Ι.Ε.Θ.Π.

Το επόμενο, τελευταίο, άρθρο θα τιτλοφορείται «Ο επίλογος του “μακεδονικού” ζητήματος. Συμπερασματικές αξιολογικές κρίσεις και εκτιμήσεις».

Ο επίλογος του «μακεδονικού» ζητήματος (3)

-Συμπερασματικές αξιολογικές κρίσεις, εκτιμήσεις και συμπληρώσεις επί του κειμένου Συμφωνίας Πρεσπών

1. **Εισαγωγικά.** Σε τρία άρθρα στην εφημερίδα «ΤΟ ΠΑΡΟΝ» (15/7, 22/7, 5/8), με βασικό οδηγό και μόνο το επίσημο κείμενο (ελληνικό, σλαβομακεδονικό, αγγλικό) της συμφωνίας, αναλύσαμε σε βάθος τα θετικά, τα αμφίσημα και τη στρατηγική συνεργασία των δύο μερών.

2. **Ανάλυση.** Υπενθυμίζουμε τα θετικά:

α. Ονομασία κράτους με σαφή γεωγραφικό προσδιορισμό και μόνο. Είναι «Δημοκρατία Βόρειας Μακεδονίας», στα σλαβικά «Republika Severna Makedonija», στα αγγλικά «Republic of North Macedonia».

β. Erga omnes η ανωτέρω ονομασία στο εσωτερικό του νέου κράτους και στο εξωτερικό, στις πάσης φύσης διεθνείς σχέσεις και συναλλαγές και συνεργασίες του.

γ. Σύνορο «το υφιστάμενο κοινό σύνορο, ως ισχυρό και απαραβίαστο διεθνές σύνορο», δηλαδή της Συνθήκης Βουκουρεστίου (Ιούλιος 1919) (βλέπε άρθρο 4.1,3-vsv-3.1-4).

δ. Απόταξη της «σλαβικής» ιδεολογίας Τίτο – Βλαχόβ και διαδόχων ή του Γκρουέφσκι μέσω αλυτρωτισμού – αναθεωρητισμού έναντι της ιστορικής Μακεδονίας, διαμερίσματος Βόρειας Ελλάδος, έμπρακτα διά της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής και της επί νέων βάσεων σχολικής αγωγής του νέου κράτους.

ε. Η ομολογία και καταγραφή της πεποίθησης του «ΔΜ», στις επίσημες δηλώσεις και καταγραφές των κυβερνώντων του 60% των κατοίκων του κράτους ως Σλάβων και με γλώσσα νοτιοσλαβική, ότι είναι δεδομένος και σεβαστός «ο ελληνικός πολιτισμός, η ιστορία, η κουλτούρα και η κληρονομιά της περιοχής (δηλαδή ελληνικής Μακεδονίας) από την αρχαιότητα έως σήμερα» (άρθρο 7.2) και «διακριτώς διαφορετικά από τα χαρακτηριστικά του “ΔΜ”», που «δεν έχουν σχέση με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό της περιοχής και του πληθυσμού της βόρειας περιοχής του ΠΜ» (άρθρο 7.2-3). Ένεκα της σαφούς αυτής στάσεως, οι όροι «...“Μακεδονία”, “Δημοκρατία της Μακεδονίας”... απαγορεύεται στο εξής να χρησιμοποιούνται από τους πολίτες της “Δημοκρατίας Βόρειας Μακεδονίας”» (άρθρο 1.7).

στ. Συνταγματικές τροποποιήσεις επί όλων των παραπάνω, υπό α’-ε’, για ενσωμάτωσή τους στο νέο Σύνταγμα (άρθρα 1-3α, 1.4δ, 1.4ε, 1.12,7).

ζ. Επιπλέον, «το “ΔΜ” θα προβεί στις κατάλληλες τροποποιήσεις του προοιμίου, του άρθρου 3 και του άρθρου 49», (άρθρο 1.12) του ισχύοντος Συντάγματος. Ενδεικτικά, π.χ., το προοίμιο είναι επανάληψη εκείνου του πρώτου, γιουγκοσλαβικής συλλήψεως. Επιλέξει: «Η “Δημοκρατία της Μακεδονίας” είναι εθνικό κράτος του “μακεδονικού έθνους” (σημείωση δική μας: Κράτους πολυεθνικού και πολυμειονοτικού), συνεχίζει την παράδοση του Ίλιντεν και αποτελεί νόμιμη συνέχεια της Δημοκρατίας του Κρουσόβου (σημείωση δική μας:

Σφετερισμός συμβάντος 1903, δηλαδή των βουλγαρικών σχεδίων διά του βουλγαρικού κοιτάτου), είναι η κοιτίδα όλων των “Μακεδόνων” (σημείωση δική μας: Ποιων όλων των Μακεδόνων;) και έχει υποχρέωση να φροντίζει όλους τους “Μακεδόνες” που ζουν στις άλλες χώρες και στα εξωτερικά τμήματα της ενιαίας “Μακεδονίας”» (σημείωση δική μας:

Διεκδίκηση μειονοτήτων σε Ελλάδα και Βουλγαρία και ενδεχόμενο αλλαγής συνόρων). Τα παραπάνω διαγράφονται για τη «Δημοκρατία Βόρειας Μακεδονίας» (άρθρο 1.13). Για την Ιστορία λέμε ότι το υπό τροποποίηση προοίμιο αναπέμπει στο δόγμα του πρώτου Προέδρου της ομόσπονδης “Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας” Ντίμιταρ Βλαχόβ, alter ego του Τίτο, το 1946. Διακήρυττε: «Κραυγάζουμε μεγαλοφώνως ότι η Ελλάδα δεν έχει κανένα δικαίωμα επί της “Μακεδονίας του Αιγαίου”» («Nova Makedonija», 22 Σεπτεμβρίου 1946). Μας θυμίζει το λαϊκό ρητό: «Φωνάζει ο κλέφτης για να φύγει ο νοικοκύρης». Αυτά ανήκουν πλέον στην Ιστορία και στους ερευνητές αυτής.

Υπενθυμίζουμε τα αμφίσημα. Είναι σαφώς διευκρινισμένα στις διατυπώσεις ελληνικού και σλαβικού κειμένου, προβληματικά στο αγγλικό κείμενο, ως εξής:

α. Ιθαγένεια «μακεδονική». Το ελληνικό και σλαβικό κείμενο προνοεί ίδρυση νέου κράτους, της «Δημοκρατίας Βόρειας Μακεδονίας». Στο κράτος-πολιτεία «Βόρεια Μακεδονία» όλοι οι κάτοικοι, άσχετα από εθνική ταυτότητα, που δεν αφορά τη συμφωνία, λαμβάνουν τη νομική οντότητα «του πολίτη Βορείας Μακεδονίας» (άρθρο 3β). Κράτη αναγνωρίζουν κράτη και μόνο. Η συζήτηση θα πρέπει, με σύνεση, συνέπεια, συνέχεια, να επικεντρωθεί στη διευκρίνιση στο ορθό, δηλαδή ιθαγένεια «βορειομακεδονική». Φρονούμε ότι η πλήρης και ακριβής εφαρμογή της συμφωνίας, αν γίνει, θα οδηγήσει νομοτελειακά στον ορθό όρο.

Η μόνη έγκυρη ερμηνεία του όρου «ιθαγένεια» της Μεγάλης Αμερικανικής Εγκυκλοπαίδειας (τόμος 11, σελ. 474) εξουδετερώνει την παρερμηνεία του αγγλικού κειμένου της συμφωνίας: «Ιθαγένεια – Nationality». Διατυπώνεται σαφέστατα στην εγκυκλοπαίδεια: «Ιθαγένεια (citizenship). Η ιδιότης του προσώπου ως πολίτου πολιτείας τινός» – άρα όχι έθνος τινός (περισσότερα στα άρθρα Β' και Γ' στις 22/7 και 5/8). Κίρο Γκλιγκόροφ: «Είμαστε Σλάβοι, του 7ου μ.Χ. αιώνα». Τα αυτά Ζάεφ και Δημητρόφ. Άρα, Σλαβομακεδόνες και όχι σκέτο «Μακεδόνες».

Ο όρος «Σλαβομακεδόνες» χρησιμοποιείται από τους ίδιους για την εθνική ταυτότητά τους ως τα μέσα της δεκαετίας του 1950. Τι άλλαξε από τότε; Οι τωρινές δηλώσεις Ζάεφ εν όψει του δημοψηφίσματος για αναγνώριση «μακεδονικής εθνότητας», «μακεδονικής γλώσσας» και «Μακεδονίας» είναι στάχτη στα μάτια, εκτός επισήμων κειμένων, όπως αποδείχθηκε, και κύρια και του σλαβικού κειμένου. Το 99% των κατοίκων του κράτους το αγνοεί.

β. Γλώσσα επίσημη του κράτους η «μακεδονική γλώσσα». Η διατύπωση ενοχλεί. Προκαλεί ανησυχίες, λόγω ευαισθησιών, όπως δέχονται τα επίσημα κείμενα, ότι είναι δυνατό να συμβεί και συμβαίνει. Αποφεύγεται η δήλωση – καταχώρηση στα κείμενα του αυτονοήτου, ότι η γλώσσα είναι η «σλαβομακεδονική». Αφού, μάλιστα, στα κείμενα -και στα τρία- ανομολογείται, περιγραφικά όμως και όχι ονομαστικά, ότι η γλώσσα αυτή «ανήκει στην ομάδα των νοτιών σλαβικών γλωσσών» (άρθρο 1.3γ). Τα γλωσσικά δεδομένα είναι σταθερά.

Για την ιστορία της γλώσσας αυτής να πούμε ότι από καθαρή βουλγαρική διάλεκτο εξελίχθηκε τεχνηέντως σε γλώσσα, τη «σλαβομακεδονική», με συστηματικές δράσεις της Ακαδημίας Σκοπίων, της τιτοϊκής περιόδου, για νέους, γνωστούς, ευνόητους λόγους. Φρονούμε ότι η συμφωνία, με τα θετικά της και τη στρατηγική συνεργασία, δεν θα επιτρέψει υπό τον όρο «μακεδονική γλώσσα» καλλιέργεια και υπόνοιες «μακεδονισμού» (Τίτο – Βλαχόβ – Κολισέφσκι – Γκρούεφσκι). Εντούτοις, στις περαιτέρω προβλεπόμενες διαπραγματεύσεις θα τεθεί το θέμα για καθιέρωση του ορθού, απερίφραστα, περί γλώσσας «σλαβομακεδονικής» και θα τεθεί από αλβανικής πλευράς, δεδομένου ότι η Βουλή των Σκοπίων αποφάσισε ήδη -και είναι εν υπνώσει το θέμα- την αναγνώριση της αλβανικής ως δεύτερης επίσημης γλώσσας του κράτους, ως «αλβανομακεδονικής».

γ. Εμπορικά ονόματα, επώνυμα, σήματα, πινακίδες αυτοκινήτων. Για τις πινακίδες αυτοκινήτων ορθά διατυπώνεται στα κείμενα ότι «οι κωδικοί χώρας για τις πινακίδες αυτοκινήτων του “ΔΜ” θα είναι ΝΜ και ΝΜΚ», δηλαδή «North Macedonia» (βλέπε

άρθρο 3ε). Ο Ζάεφ στην καμπάνια του δημοψηφίσματος, ενώ αποκρύπτει επιμελώς το ουσιώδες τούτο, προβάλλει ως επιτυχία τη συνέχιση χρήσης των κωδικών «MK» και «MKD» (δηλαδή σκέτο Makedonija) «για όλους τους άλλους σκοπούς», επειδή έτσι «επισημώς αποδέθηκαν από τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ΔΟΤ)». Ποιοι είναι οι άλλοι σκοποί; Πάντως, τίποτε στο άρθρο 1(3) δεν θα επηρεάσει την παρούσα εμπορική χρήση, μέχρις ότου εξευρεθεί αμοιβαία συμφωνία, όπως προβλέπεται σ' αυτό το υποτιμήμα» (άρθρο 13Θ). Χωρούν περαιτέρω διαπραγματεύσεις (βλέπε περισσότερα στο άρθρο Γ' στο «ΠΑΡΟΝ», 5/8). Το ΠΜ, ipso jure, θα συνεχίσει να χρησιμοποιεί τον όρο «Μακεδονία», που είναι η απαγορευτικός μόνο για το «ΔΜ» (άρθρο 7). Π.χ., το διεθνές αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης «Μακεδονία», ο Μακεδονικός Χαλβάς Χαϊτογλου, ξενοδοχείο «Μακεδονία Palace» κ.λπ.

3. Συμπληρωματικά – Επιλεγόμενα:

α. Τα θετικά είναι διαυγή και σταθερά. Τα αμφίσημα θα απασχολήσουν τα δύο μέρη, τη Βουλή των Ελλήνων, τη Βουλή των Σκοπίων, και μέσα στις ευρωατλαντικές δομές.

β. Η Ελλάδα πιστώνεται το γεωπολιτικό γεγονός ιδρύσεως, κατ' ουσίαν, νέου κράτους της «Δημοκρατίας Βόρειας Μακεδονίας», με «πολίτες Βορειομακεδόνες» άσχετα από εθνοφυλετικές ταυτότητες και οντότητες και συνιστώσες Σλάβων, Αλβανών, Βλάχων ή Ελληνοβλάχων, Ρομά, Σέρβων, Βουλγάρων, Τούρκων κ.λπ., σε πλειονότητες ή μειονότητες και ομάδες δύο και κάτι εκατομμυρίων κατοίκων του κράτους.

γ. Πουθενά στη συμφωνία δεν απαντάται ο όρος «μακεδονική εθνότητα», αλλά σαφώς, ονομαστί, απαντάται ο όρος «πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας». Υπό, δε, τη «μακεδονική γλώσσα» του κειμένου, ξεκαθαρίζεται πάλι ότι πρόκειται για τη νοτιοσλαβική «σλαβομακεδονική», όρος δικός τους ως το 1955. **δ.**

Το κείμενο της συμφωνίας δεν είναι, έτσι απλά, καλό ή κακό. Στα σημερινά γεωπολιτικά δεδομένα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (η διατύπωση ορθή στο προοίμιο και στο άρθρο 11), και όχι στα Βαλκάνια των παλαιοσθωμανών και νεοσθωμανών του ισλαμικού τόξου, το κείμενο αυτό είναι ένα αναγκαίο κείμενο-εργαλείο της τέχνης του, πολιτικά και διπλωματικά, εφικτού. Αν δεν υπήρχε, θα έπρεπε, υπό τις παρούσες συγκυρίες, να εφευρεθεί για το συμφέρον αμφοτέρων των μερών.

Του Αθανασίου Αγγελοπούλου, Καθηγ. Πανεπιστημίου, Διευθύνοντος Συμβούλου Ι.Ε.Θ.Π.

[Ο επίλογος του Μακεδονικού](#)
